

## Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

### Algemeen

Het beleid voor het beheersen van risico's met financiële gevolgen is vastgelegd in de Nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Deze paragraaf biedt de gelegenheid uitvoering te geven aan het vastgestelde beleid en in te gaan op nieuwe ontwikkelingen.

### Inzicht in risico's

Drie keer per jaar worden alle financiële risico's geactualiseerd en vindt een beoordeling plaats van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen. In al deze gevallen wordt uw gemeenteraad hiervan door middel van deze paragraaf in kennis gesteld.

Door de kansen op een risico en de financiële gevolgen te ordenen en te rangschikken kunnen deze met elkaar worden vergeleken. Door dit periodiek te herhalen en te wijzen op de mogelijke gevolgen ontstaat de mogelijkheid het bewust omgaan met risico's te vergroten. Om kansen en gevolgen te ordenen en rangschikken en met elkaar te vergelijken worden hier klassen aan gekoppeld. Onderstaand is dit uitgewerkt.

| Kans op een risico                       | Klasse | Percentage |
|--|--------|------------|
| Gemiddeld een keer per jaar              | 5      | 90         |
| Gemiddeld een keer per 2 jaar            | 4      | 70         |
| Gemiddeld een keer per 3 jaar            | 3      | 50         |
| Gemiddeld een keer per 4 jaar            | 2      | 30         |
| Gemiddeld een keer per 5 jaar            | 1      | 10         |
| Gemiddeld minder dan één keer per 5 jaar | 0,5    | 5          |

Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit geldt: hoe groter de kans, hoe meer gereserveerd wordt. Het bedrag dat hoort bij het geïdentificeerde, geanalyseerde en beoordeelde risico wordt hierbij vermenigvuldigd met het percentage van de aangegeven kans.

| Financieel gevolg (x)       | Klasse |
|-----------------------------|--------|
| $x > € 480.000$             | 5      |
| $€ 240.000 < x < € 480.000$ | 4      |
| $€ 120.000 < x < € 240.000$ | 3      |
| $€ 60.000 < x < € 120.000$  | 2      |
| $x < € 60.000$              | 1      |

### Risicokaart

Onderstaand is het resultaat van alle kansen en financiële gevolgen van de geïdentificeerde en gekwantificeerde risico's in beeld gebracht. Op basis van de risicokaart wordt een beeld verschaft op de risicospreiding van de gemeente Reimerswaal. Hierbij wordt nog geen onderscheid gemaakt in incidentele en structurele risico's en de toekenning van de factor 2½ aan de structurele risico's. Ook het in de Nota Weerstandsvermogen vastgestelde waarschijnlijkheidspercentage van 80% is op deze kaart nog niet van toepassing. Door de weging achterwege te laten wordt een beter beeld verschaft van de risicospreiding.

Hoe groter de kans op een risico en hoe hoger het financieel gevolg des te voornamer is het om voldoende aandacht te schenken aan het corresponderende risico.

| Bedrag                      | 1  | 2 | 3 | 4 | 5 |
|-----------------------------|----|---|---|---|---|
| $X > € 480.000$             | 1  |   | 1 |   | 1 |
| $€ 240.000 < x < € 480.000$ |    |   | 1 |   | 1 |
| $€ 120.000 < x < € 240.000$ |    |   | 2 |   |   |
| $€ 60.000 < x < € 120.000$  | 2  | 3 | 1 | 1 | 1 |
| $x < € 60.000$              | 11 | 5 | 7 | 7 | 4 |
|                             | 1  | 2 | 3 | 4 | 5 |

Kans

## Benodigde weerstandscapaciteit

In totaal zijn 46 risico's geïdentificeerd en gekwantificeerd. Hiervoor dient rekening te worden gehouden met een benodigde weerstandscapaciteit van € 3,1 miljoen. In de onderstaande tabel is de risico top 10 van de gemeente Reimerswaal, gerangschikt naar financiële impact, weergegeven. Het percentage geeft het aandeel van het risico in de benodigde weerstandscapaciteit weer. Het aandeel van deze 10 risico's bedraagt 84,5%.

| Risico top 10  | Portefeuillehouder | Soort       | Invloed | Bedrag |
|--|--------------------|-------------|---------|--------|
| <p>1. Jeugdzorg</p> <p>De jeugdwet is per 1 januari 2015 in werking getreden. De afgelopen 3 jaar heeft de focus gelegen op de transitie en het uitvoeren van de wettelijke taak. Vanaf 2017 en verder ligt de focus op transformatie. De financiële afwikkeling 2017 is voorlopig bekend en laat zien dat er sprake is van een forse overschrijding van de totale kosten Jeugdhulp. Risico op overschrijding is gezien de kosten van de zorgtrajecten afgezet tegen het (geringe) budget de komende paar jaren behoorlijk te noemen. Daarbij komt nog dat wettelijk bepaald is dat de zorgaanbieders tot 5 jaar na dato mogen factureren.</p>   | C.A. Verburg       | Structureel | 29,1%   | 1.125  |
| <p>2. Wet werk en bijstand (WWB)</p> <p>Er is een voorzichtig economisch herstel zichtbaar. Daarnaast ondervinden we inmiddels wel effect op de instroom door het feit dat inwoners de maximale WW periode hebben bereikt en nu aangewezen zijn op bijstand (WWB). Ook zijn en worden forse aantallen toegelaten vluchtelingen gehuisvest danwel herenigd met hun gezin of familie. Dit alles resulteert in een toename van het uitkeringsbestand WWB terwijl de uitstroom WWW toch wat achterblijft bij de economische verwachting. Los daarvan dient rekening te worden gehouden met een korting op het budget WWB/inkomensdeel. Dit betekent voor de gemeente een financieel risico!</p>  | D.A. Verburg       | Structureel | 14,5%   | 563    |
| <p>3. Precariobelasting</p> <p>Enduris heeft bezwaar gemaakt tegen de precariobelasting. Omdat als eerste bij de gemeente Hulst bezwaar is ingediend is besloten het bewaar door de gemeente Hulst te laten afhandelen en de uitspraak te volgen. Onlangs heeft het gerechtshof in Den Haag een uitspraak gedaan die ongunstig is voor de gemeente Hulst (en de overige Zeeuwse gemeenten). De toekenning van het bezwaar van Enduris heeft aanzienlijke gevolgen voor Reimerswaal. Inmiddels is ook de uitspraak van de Hoge Raad inzake precario 2015 voor de gemeente Hulst nadelig uitgevallen. Zeeuws breed is afgesproken voor 2016 opnieuw in beroep te gaan. Evenals in 2015 zal Hulst de procedure voeren. De andere Zeeuwse gemeenten wachten de uitspraak inzake het beroep van de gemeente Hulst af.</p> | D.A. Verburg       | Structureel | 12,3%   | 475    |

| Risico top 10  | Portefeuillehouder | Soort       | Invloed | Bedrag |
|--|--------------------|-------------|---------|--------|
| 4. Ondersteuning en begeleiding Wmo<br>Door ontwikkeling van het aantal aanvragen en daaruit voortvloeiende toekenningen en daarnaast de kostenontwikkeling binnen het sociaal domein ontstaat een risico op de hoogte van de beschikbare budgettaire middelen.  | D.A. Verburg       | Structureel | 6,5%    | 250    |
| 5. Algemene uitkering<br>BCF, voorschotregeling 2018 en volgende jaren. Tot nu toe werd een voorschot gegeven op de inschatting in welke mate de declaraties van gemeenten onder het BCF-plafond blijven. Die bedragen liepen op tot ± € 569 miljoen aan het eind van de meerjarenraming. De fondsbeheerders hebben in de meicirculaire 2018, na aankondiging in maart 2018, de systematiek drastisch aangepast. Met ingang van 2019 worden namelijk de opgenomen voorschotten volledig afgeraamd tot het volledige bedrag dat in 2022 cumuleert naar € 569 miljoen. In de toekomst wordt jaarlijks op basis van de laatste inzichten bij de septembercirculaire van dat jaar een nieuw voorschot gegeven. Dat voorschot wordt vervolgens afgerekend bij de meicirculaire in het volgende jaar. Als overgangsregeling blijft thans het voorschot 2018 ad € 274 miljoen nog wel intact. Bijstelling vindt plaats in september 2018, terwijl afrekening volgt bij de meicirculaire 2019. Wel wordt in de meicirculaire 2018 de structurele doorwerking ervan naar latere jaren afgeraamd. Al met al een flinke aderlating in het budgettaire kader. De provinciaal toezichthouder stond de voorschotregeling immers als structureel dekkingsmiddel toe in de (meerjaren)-begroting. Met toestemming van de toezichthouder Provincie Zeeland, wordt voorgesteld vanaf 2019 de volledig weggevallen jaarlijkse bijdragen via een stelpost, 50% van het weggevallen bedrag, toch terug te laten komen in de raming van de algemene uitkering. | D.A. Verburg       | Incidenteel | 6,5%    | 250    |
| 6. Vennootschapsbelastingplicht (Vpb)<br>Met de komst van de vennootschapsbelastingplicht wordt – onder druk van de Europese Commissie – beoogd om een gelijk speelveld tussen vpb-plichtige particuliere ondernemingen en overheidsbedrijven die niet aan vpb zijn onderworpen, te creëren. Hierdoor ontstaat mogelijk een belastingplicht waarmee in de begroting vooralsnog geen rekening is gehouden.  | D.A. Verburg       | Structureel | 5,5%    | 214    |
| 7. Veiligheidsregio Zeeland (VRZ)<br>Door allerlei exogene factoren (o.a. stijgende loonkosten) en vervangingsinvesteringen zullen de kosten voor de veiligheidsregio naar verwachting in de komende jaren weer fors toenemen.   | J.S. van Egmond    | Structureel | 3,4%    | 131    |
| 8. Huishoudelijke hulp<br>Het budgettaire risico wordt bepaald door:<br>• een toename van aanvragen,<br>• de kostenontwikkelingen (Alpha hulp constructie verboden). Steeds meer taken op het terrein van de AWBZ (zonder volledige financiële compensatie) komen bij de gemeenten te liggen. Het aantal ouderen neemt toe en door de afbouw van verzorgingsplaatsen blijven ouderen langer thuis wonen. Daarnaast heeft ook de extramuralisatie effect op het aantal aanvragen  | D.A. Verburg       | Incidenteel | 2,6%    | 100    |

| Risico top 10   | Portefeuillehouder | Soort       | Invloed | Bedrag |
|---|--------------------|-------------|---------|--------|
| 9. Aansprakelijkheid vermogensschade<br>Personen- en zaakschade (kort gezegd materiële schade aan persoon of goed) bestaat naast vermogensschade (alle andere vormen van schade naast personen- en zaakschade). Doordat claimcultuur - o.a. door toenemen juridisering - toeneemt, kan het risico op vermogensschade toenemen.  | J.S. van Egmond    | Structureel | 2,3%    | 88     |
| 10. Pensioen- en wachtgeldvoorziening wethouders<br>Wanneer een wethouder stopt met de functie kan dat leiden tot een verplichting voor de gemeente tot uitbetaling van wachtgelden. De gemeente dient een voorziening te treffen die deze uitbetalingen van wachtgelden mogelijk maakt. Daarnaast dient de gemeente rekening te houden met uitkering aan overlijdensuitkeringen aan nabestaanden van (ex) bestuurders. Tenslotte moet de gemeente rekening houden met de mogelijkheid van verplichte overdracht van pensioenen aan bestuurders die daartoe een verzoek doen. | J.S. van Egmond    | Structureel | 1,9%    | 75     |
|   |                    |             |         | 3.271  |

Bedragen x € 1.000. Door afrondingsverschillen sluiten bedragen mogelijk niet exact aan.

## Beschikbare weerstandscapaciteit

De berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit kent de onderstaande uitkomst.

| Omschrijving                                       | Bedrag       | Toelichting   |
|--|--------------|---|
| Vrij aanwendbaar deel algemene reserve (juli 2018) | 4.136        | Berekende stand algemene reserve per eind 2018 (excl. gelabelde bedragen) min de vastgelegde absolute minimumstand van € 2 miljoen.                                     |
| Onvoorzien incidenteel en structureel              | 582          | 2018: stand na besluitraad juli 2018  |
| Onbenutte belastingcapaciteit                      | 120          | 2019 raming primaire begroting  |
|  | -            | Verskil tussen volledige en geraamde kostendekkendheid van reiniging en riolering 2018.   |
|  |              | Dit leidt niet daadwerkelijk tot een verhoging van de weerstandscapaciteit, omdat voor zowel de reiniging als de riolering wordt gewerkt met een egalisatievoorziening. |
| <b>Beschikbare weerstandscapaciteit</b>            | <b>4.835</b> |   |

Bedragen x € 1.000. Door afrondingsverschillen sluiten bedragen mogelijk niet exact aan.

## Weerstandvermogen

Wanneer de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit tegen elkaar worden afgezet, ontstaat het onderstaande beeld.

| Omschrijving   | Bedrag       |
|--|--------------|
| Beschikbare weerstandscapaciteit                     | 4.835        |
| Benodigde weerstandscapaciteit                       | 3.095        |
| <b>Uitkomst (+ = voldoende beschikbaar)</b>          | <b>1.740</b> |
| indicator: (beschikbare / door benodigde capaciteit) |              |
| • Programmabegroting 2019-2022 (juli 2018)           | 1,5          |
| • Jaarstukken 2017 (juli 2018)                       | 1,7          |
| • Bestuursrapportage 2017 (september 2017)           | 1,7          |

De ratio geeft aan dat volgens de gehanteerde systematiek de risico's 1,5 keer kunnen worden opgevangen.

N.B. Deze begroting is een momentopname. Nieuwe omstandigheden kunnen de uitkomst beïnvloeden waardoor het weerstandvermogen een andere waardering kan krijgen.

## Kengetallen financiële positie

Om de financiële positie in beeld te brengen wordt jaarlijks een overzicht van de exploitatie in baten en lasten (de begroting en jaarrekening) en een balans opgesteld. Voor een goed oordeel over de financiële positie zijn aanvullende kengetallen nodig, zodat bijvoorbeeld een beeld kan worden geschetst in welke mate de schuldpositie kan worden gedragen. Dat de schuldpositie risico's met zich meebrengt zal duidelijk zijn.

### Netto schuld

#### Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van een gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

| Omschrijving   | Realisatie    | Begroting     |               |
|--|---------------|---------------|---------------|
|  | 2017          | 2018          | 2019          |
| A Vaste schulden (conform art. 46 BBV)                                       | 27.315        | 25.005        | 25.854        |
| B Netto vlottende schuld (conform art. 48 BBV)                               | 1.924         | 2.838         | 2.500         |
| C Overlopende passiva (conform art. 49 BBV)                                  | 3.983         | 2.500         | 2.500         |
| D Financiële activa (conform art. 36, lid b, c, d, e, f)                     |               |               |               |
| E Uitzettingen < 1 jaar (conform art. 39 BBV)                                | -6.523        | -3.982        | -4.000        |
| F Liquide middelen (conform art. 40 BBV)                                     | -19           | -20           | -20           |
| G Overlopende activa (conform art. 40a BBV)                                  | -515          | -1.000        | -900          |
| <b>H Netto schuld</b>  | <b>26.165</b> | <b>25.341</b> | <b>25.934</b> |
| <b>I Totale baten (excl. mutaties reserves) (conform art. 17, lid c BBV)</b> | <b>51.940</b> | <b>47.586</b> | <b>51.058</b> |
| <b>Netto schuldquote (H/I)x100%</b>  | <b>50%</b>    | <b>53%</b>    | <b>51%</b>    |
| <b>Netto schuldquote per inwoner</b>   | <b>1,16</b>   | <b>1,13</b>   | <b>1,15</b>   |

Bedragen x € 1.000. Door afrondingsverschillen sluiten bedragen mogelijk niet exact aan.

| Normering toezichthouder   | Risiconorm toezichthouder |           |        |
|----------------------------|---------------------------|-----------|--------|
|                            | Minst                     | Gemiddeld | Meest  |
| Uitkomst netto schuldquote | < 90%                     | 90-130%   | > 130% |

#### Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van zogenaamd doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op deze manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De wijze waar op de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte geldleningen worden opgenomen.

| Omschrijving   | Realisatie    | Begroting     |               |
|--|---------------|---------------|---------------|
|  | 2017          | 2018          | 2019          |
| A Vaste schulden (conform art. 46 BBV)                                       | 27.315        | 25.005        | 25.854        |
| B Netto vlottende schuld (conform art. 48 BBV)                               | 1.924         | 2.838         | 2.500         |
| C Overlopende passiva (conform art. 49 BBV)                                  | 3.983         | 2.500         | 2.500         |
| D Financiële activa (conform art. 36, lid b, c, d, e, f)                     | -1.914        | -2.720        | -1.835        |
| E Uitzettingen < 1 jaar (conform art. 39 BBV)                                | -6.523        | -3.982        | -4.000        |
| F Liquide middelen (conform art. 40 BBV)                                     | -19           | -20           | -20           |
| G Overlopende activa (conform art. 40a BBV)                                  | -515          | -1.000        | -900          |
| <b>H Netto schuld</b>  | <b>24.251</b> | <b>22.621</b> | <b>24.100</b> |
| <b>I Totale baten (excl. mutaties reserves) (conform art. 17, lid c BBV)</b> | <b>51.940</b> | <b>47.586</b> | <b>51.058</b> |
| <b>Netto schuldquote (H/I)x100%</b>  | <b>47%</b>    | <b>48%</b>    | <b>47%</b>    |
| <b>Netto schuldquote per inwoner</b>   | <b>1,08</b>   | <b>1,01</b>   | <b>1,07</b>   |

Bedragen x € 1.000. Door afrondingsverschillen sluiten bedragen mogelijk niet exact aan.

| Normering toezichthouder   | Risiconorm toezichthouder |           |        |
|----------------------------|---------------------------|-----------|--------|
|                            | Minst                     | Gemiddeld | Meest  |
| Uitkomst netto schuldquote | < 90%                     | 90-130%   | > 130% |

### Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Bij deze ratio wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten (resultaat jaarrekening).

| Omschrijving                           | Realisatie | Begroting  |            |
|--|------------|------------|------------|
|  | 2017       | 2018       | 2019       |
| A Eigen vermogen (conform art. 42 BBV) | 32.663     | 29.687     | 32.435     |
| B Balanstotaal                         | 73.239     | 67.295     | 72.451     |
| <b>Solvabiliteitsratio (A/B)x100%</b>  | <b>45%</b> | <b>44%</b> | <b>45%</b> |

Bedragen x € 1.000. Door afrondingsverschillen sluiten bedragen mogelijk niet exact aan.

| Normering toezichthouder     | Risiconorm toezichthouder |           |       |
|------------------------------|---------------------------|-----------|-------|
|                              | Minst                     | Gemiddeld | Meest |
| Uitkomst solvabiliteitsratio | > 50%                     | 20-50%    | < 20% |

### Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van gemeenten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Het kengetal van de grondexploitatie geeft aan wat de verhouding is van de gronden in vergelijking met de baten van de begroting.

| Omschrijving   | Realisatie   | Begroting    |              |
|--|--------------|--------------|--------------|
|  | 2017         | 2018         | 2019         |
| A Niet in exploitatie genomen bouwgronden (conform art. 38, lid a, punt 1 BBV) | 6            | 843          | 843          |
| B Bouwgronden in exploitatie (conform art. 38, lid b BBV)                      | 2.653        | 1.731        | 2.688        |
| <b>Totaal</b>  | <b>2.659</b> | <b>2.574</b> | <b>3.531</b> |
| C Totale baten (excl. mutaties reserves) (conform art. 17, lid c BBV)          | 51.940       | 47.586       | 51.058       |
| <b>Grondexploitatie: (A+B)/Cx100%</b>  | <b>5,12%</b> | <b>5,41%</b> | <b>6,91%</b> |

Bedragen x € 1.000. Door afrondingsverschillen sluiten bedragen mogelijk niet exact aan.

| Normering toezichthouder           | Risiconorm toezichthouder |           |       |
|------------------------------------|---------------------------|-----------|-------|
|                                    | Minst                     | Gemiddeld | Meest |
| Uitkomst kengetal grondexploitatie | < 20%                     | 20-35%    | > 35% |

### Structurele exploitatieruimte

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

De overzichten van de geraamde incidentele baten en lasten en structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves maken onderdeel uit van het hoofdstuk Overzicht van baten en lasten in de begroting. Deze gegevens worden ook opgenomen in de Jaarstukken. Op basis hiervan kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend.

| Omschrijving  | Realisatie | Begroting |           |
|---|------------|-----------|-----------|
|   | 2017       | 2018      | 2019      |
| A Totale structurele lasten   | 51.564     | 45.892    | 49.062    |
| B Totale structurele baten  | 52.293     | 47.528    | 51.035    |
| C Totale structurele toevoegingen aan de reserves                     | 1.563      | 3.175     | 1.831     |
| D Totale structurele onttrekkingen aan de reserves                    | 1.522      | 2.151     | 1.574     |
| E Totale baten (excl. mutaties reserves) (conform art. 17, lid c BBV) | 51.398     | 49.810    | 51.050    |
| <b>Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%</b>           | <b>1%</b>  | <b>1%</b> | <b>3%</b> |

Bedragen x € 1.000. Door afrondingsverschillen sluiten bedragen mogelijk niet exact aan.

| Normering toezichthouder               | Risiconorm toezichthouder |           |       |
|--|---------------------------|-----------|-------|
|  | Minst                     | Gemiddeld | Meest |
| Uitkomst structurele exploitatieruimte | > 0%                      | 0%        | < 0%  |

### Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De totale woonlasten bestaan uit de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde in de betreffende gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden te vergelijken met een landelijk gemiddelde.

| Omschrijving   | Realisatie  | Begroting   |             |
|--|-------------|-------------|-------------|
|  | 2017        | 2018        | 2019        |
| A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde                      | 201         | 203         | 205         |
| B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde                    | 230         | 228         | 230         |
| C Afvalstoffenheffing voor een gezin                                   | 345         | 347         | 349         |
| D Eventuele heffingskorting  | -           | -           | -           |
| <b>E Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde</b>        | <b>776</b>  | <b>778</b>  | <b>784</b>  |
| <b>F Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1</b>             | <b>723</b>  | <b>721</b>  | <b>721</b>  |
| <b>Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar er voor: (E/F)x100%</b> | <b>107%</b> | <b>108%</b> | <b>109%</b> |

Bedragen x € 1.000. Door afrondingsverschillen sluiten bedragen mogelijk niet exact aan.

| Normering toezichthouder     | Risiconorm toezichthouder |           |        |
|------------------------------|---------------------------|-----------|--------|
|                              | Minst                     | Gemiddeld | Meest  |
| Uitkomst belastingcapaciteit | < 95%                     | 90-105%   | > 105% |

#### Toelichting

- A Bij het berekenen van de OZB 2018 is een gemiddelde WOZ-waarde van € 190.375 gehanteerd. De WOZ-waarden voor het heffen van de OZB in 2019 worden eind 2018 bekend. Hiertoe is de OZB voor 2019 t.o.v. 2018 alleen verhoogd met de vastgestelde trendmatige verhoging van de lokale heffingen van 1,3%. Na het bekend worden van de gemiddelde wijziging van de WOZ-waarden wordt de WOZ-waarde bijgesteld en wordt tevens het daaraan gekoppelde percentage (incl. indexering) voor de onroerende zaakbelastingen aangepast.
- F De landelijk gemiddelde woonlasten zijn overgenomen uit de Meicirculaire 2018. De gemiddelde woonlasten worden hierbij steeds vergeleken met het jaar vóórafgaand uit het jaartal dat bovenaan de tabel staat.

Uit de bovenstaande tabel kan worden afgelezen dat de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in de gemeente Reimerswaal hoger zijn dan het landelijk gemiddelde.